

NULTÝ ROČNÍK

Odporúčania k výchovno-vzdelávacej činnosti v nultom ročníku základnej školy

Bratislava
2018

Úvod

Povinné vzdelávanie začína v Slovenskej republike vo veku šesť rokov dieťaťa, keď má povinnosť nastúpiť na plnenie povinnej školskej dochádzky. Pripravenosť detí na vstup do školy súvisí s určitou úrovňou kompetencií, ktoré sa sledujú v čase zápisu dieťaťa do školy. Ak nástupu na povinnú školskú dochádzku predchádza absolvovanie materskej školy, je vyšší predpoklad úspešnej zaškolenosti dieťaťa v základnej škole. Najviac detí nepripravených na vstup do prvého ročníka základnej školy pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia. Odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky nie je pre tieto deti prospešný, keďže dieťa naďalej ostáva v málo podnetnom prostredí. Nultý ročník základnej školy predstavuje formu vzdelávania šesťročných detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktoré po posúdení príslušného centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie nie sú pripravené na vstup do prvého ročníka základnej školy.

Ciele vzdelávania a vzdelávací obsah nultého ročníka je potrebné modifikovať podľa potrieb detí navštevujúcich tento ročník. Vo vzdelávacom procese je potrebné klásť dôraz najmä na:

- rozvíjanie reči, jazykových a komunikačných schopností,
- rozvíjanie jemnej motoriky a grafomotorických zručností,
- rozvíjanie poznávacích procesov,
- rozvíjanie sociálnej a emocionálnej zrelosti,
- rozvíjanie pracovných a sebaobslužných návykov,
- rozvíjanie matematického myslenia,
- rozvíjanie esteticko-pohybových schopností.

1. Východiská pre zriaďovanie nultého ročníka

Podľa § 19 ods. 6 zákona č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „školský zákon“) je nultý ročník základnej školy určený pre deti, ktoré k 1. septembru dosiahli fyzický vek šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť, pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia a vzhľadom na sociálne prostredie nie je u nich predpoklad zvládnutia vzdelávacieho programu prvého ročníka základnej školy.

Podľa § 2, bod p) školského zákona je dieťaťom zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia dieťa alebo žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti.

Podľa § 29 ods. 7 školského zákona do nultého ročníka môže byť zaradené dieťa len s informovaným súhlasom zákonného zástupcu dieťaťa. Takéto dieťa začína plniť povinnú školskú dochádzku v nultom ročníku.

Najvyšší počet žiakov v triede nultého ročníka je 16 žiakov, najnižší počet 8 žiakov, 6 žiakov v triede nultého ročníka v neplnoorganizovanej základnej škole.

2. Všeobecné odporúčania a požiadavky na spracovanie vzdelávacieho obsahu pre nultý ročník

V súlade s informáciou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (2015)¹ si učebný plán a učebné osnovy pre nultý ročník škola určí sama s ohľadom na potreby jednotlivých žiakov, vychádzajúc zo *Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie (2016)*² a *inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie (2015)*³. V rámcovom učebnom pláne je pre školy zriaďujúce nultý ročník stanovený celkový počet vyučovacích hodín na 22 hodín. Z uvedeného počtu sú dve hodiny disponibilné.

Tabuľka 1 Doterajšie rozdelenie vyučovacích predmetov odporúčaných pre nultý ročník (2004)

Vzdelávacia oblasť	Predmet	Počet hodín
Jazyk a komunikácia	rozvíjanie ko múnikačných schopností	6
Matematika a práca s informáciami	zmyslová výchova a základy matematických predstáv	4
Človek a svet práce	pracovná výchova	3
Umenie a kultúra	hudobno-pohybová výchova	3
	rozvíjanie grafomotorických zručností a výtvarná výchova	4
Zdravie a pohyb	telesná výchova	2
		22

¹ *Inovované štátne vzdelávacie programy pre základné školy*. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, 2015, s. 3. [cit. doplniť dátum citovania]. Dostupné na internete: http://www.minedu.sk/data/files/6342_isvp_platne_od-1_9_2015.pdf

² Ďalej len ŠVP (2016).

³ Ďalej len IŠVP (2015).

V súlade s platným ŠVP (2016) a IŠVP (2015) sa odporúča zosúladiť jednotlivé vzdelávacie oblasti a predmety, ako je uvedené v Tabuľke 2:

Tabuľka 2 Návrh vyučovacích predmetov v nultom ročníku a počet hodín týždenne

Vzdelávacia oblasť	Predmet	Počet hodín
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	6
Matematika a práca s informáciami	matematika	5
Človek a príroda Človek a spoločnosť	prvouka	2
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie	2
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1
	výtvarná výchova	2
Zdravie a pohyb	telesná výchova	2
	základ	20
	voliteľné (disponibilné) hodiny	2
	Spolu	22

Vychádzajúc z požiadavky tvorby učebných osnov je potrebné, aby škola urobila výber obsahu vzdelávania pre nultý ročník (z obsahu vzdelávania pre predprimárne a primárne vzdelávanie). Výber vzdelávacieho obsahu nie je, a ani nemôže byť jednotne stanovený, pretože existujú regionálne rozdiely, ktoré významnou mierou ovplyvňujú skladbu žiakov nultého ročníka a ich vzdelávacie potreby. Učiteľ si svoju činnosť plánuje tak, aby zodpovedala špecifickým možnostiam žiakov v nultom ročníku v podmienkach danej školy. Vzdelávanie v nultom ročníku je špecifický proces, v ktorom je potrebné zo strany učiteľa využívať aj špecifické metódy a formy práce. Odporúča sa výber vzdelávacieho obsahu integrovať v rámci hlavnej témy do blokov a vyučovací proces realizovať formou blokovej výučby, ktorá je variabilná a umožňuje flexibilne reagovať na aktuálnu rozvojovú úroveň žiakov; závisí od konkrétnej témy a najoptimálnejšej možnosti prepojenia vzdelávacieho obsahu.

Tabuľka 3 Návrh vyučovania v blokoch v nultom ročníku a počet hodín týždenne

	Bloky	Vzdelávacie oblasti/predmety	Počet hodín týždenne
<i>základ</i>	1. blok	Jazyk a komunikácia	10
		Umenie a kultúra – hudobná výchova	
		Zdravie a pohyb	
	2. blok	Matematika a práca s informáciami	5
		Umenie a kultúra – výtvarná výchova	
	3. blok	Človek a príroda	5
Človek a spoločnosť			
Človek a svet práce			
<i>*voliteľné (disponibilné) hodiny⁴</i>			2
Spolu			22

Vzdelávacie bloky sa môžu aktuálne presúvať, rôzne kombinovať v závislosti od plánovaných vzdelávacích cieľov a činností.

Tabuľka 4 Ukážka spájania vzdelávacích oblastí do blokov

1. blok	2. blok	3. blok
Jazyk a komunikácia	Človek a príroda	Matematika a práca s informáciami
Človek a spoločnosť	Človek a svet práce	Zdravie a pohyb
Umenie a kultúra – hudobná výchova, výtvarná výchova		

1. blok	2. blok	3. blok
Jazyk a komunikácia	Matematika a práca s informáciami	Človek a príroda
Človek a spoločnosť	Umenie a kultúra – výtvarná výchova	Človek a svet práce
Umenie a kultúra – hudobná výchova		Zdravie a pohyb

⁴ *Voliteľné (disponibilné) hodiny si učiteľ priradí k vzdelávacím oblastiam podľa aktuálnych vzdelávacích potrieb žiakov v triede.

Pri uvedenom návrhu vyučovania v blokoch sa odporúča:

- reč, jazykové a komunikačné schopnosti rozvíjať naprieč všetkými vzdelávacími oblasťami (nielen v rámci vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia);
- neatomizovať obsah vzdelávania do predmetov a do 45 minútových hodín;
- obsahy neprekrývať, ani nepresúvať (ako je to v prípade vyučovacích predmetov), vždy ich spájať cez vzdelávacie oblasti do blokov;
- učivo spracovať do blokov a prispôbiť aktuálnym vzdelávacím potrebám žiakov;
- časové trvanie bloku plánovať v závislosti od schopností žiakov a rozsahu učiva;
- neprekračovať časovú dotáciu počtu vyučovacích hodín v rámci dňa (nie viac ako 5 vyučovacích hodín denne a 22 hodín týždenne);
- presúvať bloky vzhľadom na to, že výchovno-vzdelávacia činnosť sa uskutočňuje jedným učiteľom.

Do obsahu nultého ročníka sa navrhuje zaradiť vzdelávaciu oblasť *Človek a svet práce* napriek tomu, že táto vzdelávacia oblasť nie je súčasťou vzdelávacieho obsahu pre prvý ročník. Je však súčasťou ŠVP (2016), ktorý zahŕňa obsah zameraný na utváranie a rozvíjanie základných zručností, ako sú napríklad *zvládať úkony bežného dňa, používať nástroje potrebné v bežnom živote*, pričom sa dôraz kladie na rozvíjanie tých, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité; napríklad podporuje vytvárať grafomotorické predispozície, lepšie zvládať sebaobslužné činnosti, zvládať bežné úkony v domácnosti.

Pri výbere vzdelávacieho obsahu je špecifikom vzdelávacia oblasť *Človek a spoločnosť* zo ŠVP (2016), ktorá obsahuje požiadavky z oblasti prosociálneho správania, základov etikety, ľudských vlastností a emócií. Výber výkonových štandardov z daných podoblastí vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* sa neviaže len na konkrétny vyučovaci predmet alebo vzdelávaciu oblasť, ale prelína sa všetkými vzdelávacími oblasťami počas trvania vyučovacieho procesu. Predovšetkým počas prvých mesiacov nultého ročníka sa odporúča, aby boli súčasťou vyučovania každého vyučovacieho predmetu/vzdelávacej oblasti, resp. bloku.

Tabuľka 5 Výber výkonových štandardov vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* – ŠVP (2016)

Podoblasť	Výkonový štandard
Ľudia v blízkom a širšom okolí	Predstaví sa deťom i dospelým, oslovuje menom rovesníkov v triede, pozná mená učiteliek v triede.
	Nadviaže adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými.
Základy etikety	Volí vhodný pozdrav vzhľadom na aktuálnu situáciu a odzdraví primerane situácii.
	Používa prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu.
	Rešpektuje dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania.
	Správa sa ohľaduplne k deťom i dospelým.
Ľudské vlastnosti a emócie	Identifikuje pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti.
	Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov.
	Sústredí sa na činnosť na základe zapojenia vôľových vlastností.
	Dokončuje individuálnu alebo skupinovú činnosť.
	Reaguje spoločensky prijateľným spôsobom na aktuálne prejavy emócií – pozitívne i negatívne.
	Opíše aktuálne emócie.

Prosociálne správanie	V dialógu vie vypočuť iných (deti i dospelých).
	Rozlišuje vhodné a nevhodné správanie.
	Požiadava o pomoc, keď si to situácia vyžaduje a poďakuje za pomoc od druhých.
	Poskytne iným pomoc.
	Obdarí druhých.
	Podelí sa o veci.
	Ocení dobré skutky.
	Presadzuje sa v hre alebo v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom.
	Nenasilne rieši konflikt.
	Odmietá nevhodné správanie.
	Odmietá kontakt s neznámymi osobami.
	Uvedomuje si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania.
	Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.

3. Odporúčané prístupy k plánovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti v nultom ročníku

Školám, ktorým vyhovuje spracovanie vzdelávacieho obsahu do tém integrujúcich jednotlivé vzdelávacie oblasti sa odporúča orientačný výber vzdelávacieho obsahu na prvé mesiace vyučovania v nultom ročníku uvedený v Tabuľke 6.

Učiteľ vyberá výkonové štandardy zo ŠVP (2016) a IŠVP (2015). Výber metód a foriem práce je plne v kompetencii učiteľa nultého ročníka.

Tabuľka 6 Výber výkonových štandardov k vlastnému plánovaniu učiteľa

1. blok – vzdelávacie oblasti Jazyk a komunikácia (JaK), Človek a spoločnosť (ČaS), Umenie a kultúra (UaK – hudobná výchova)		
Téma	Vzdelávacia oblasť	Výkonový štandard
Som školák	JaK	Reaguje na neverbálne signály (gestá, mimiku), udržuje očný kontakt, hlasnosť prejavu prispôsobuje situácii. ŠVP (2016)
		Reprodukovať diferenciáciu zvukov ľudskej reči, hlások. IŠVP (2015)
		Rozlišovať zvuky (ľudskej reči, hudobné, nehudobné, hlásky). IŠVP (2015)
		Počúvať a porozumieť informácii od učiteľa, spolužiaka. IŠVP (2015)
		Sústrediť sa na činnosť podľa inštrukcie učiteľa. IŠVP (2015)
		Rozčleniť zvolené slová na slabiky. IŠVP (2015)
		Vyčleniť začiatočnú hlásku slova, sluchovo rozlíšiť hlásky v slove. ŠVP (2016) a IŠVP (2015)
		Kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyby celej ruky, ramena. IŠVP (2015)
	ČaS	Vymenuje členov blízkej rodiny. ŠVP (2016)
		Nadväzuje adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými. ŠVP (2016)
		Volí vhodný pozdrav vzhľadom na aktuálnu situáciu a odzdraví primerane situácii. ŠVP (2016)
		Používa prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu. ŠVP (2016)
		Opíše režim dňa. ŠVP (2016)
		Orientovať sa v budove školy. IŠVP (2015)
Pozná verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí a účel, na ktorý slúžia. ŠVP (2016)		

		Pozná rôzne druhy dopravných prostriedkov. ŠVP (2016)
		Identifikovať dni v týždni. IŠVP (2015)
		Rešpektuje dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania. ŠVP (2016)
	UaK – hudobná výchova	Vokálne rytmizuje riekanky rôzneho druhu v 2/4 takte. ŠVP (2016)
		Realizuje rytmický sprievod k riekankám a piesňam. ŠVP (2016)
		Spieva piesne a riekanky. ŠVP (2016)
		Hrať na tele. IŠVP (2015)
		Využíva hudobné nástroje Orffovho inštrumentára na vyjadrenie charakteru, nálady piesne či skladby. ŠVP (2016)
		Aktívne počúva hudobné skladby pre deti, piesne a spev učiteľky. ŠVP (2016)
		Vyjadrí charakter piesní a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom. ŠVP (2016)
		Imituje pohyb v hudobno-pohybových hrách. ŠVP (2016)

2. blok – vzdelávacie oblasti Matematika a práca s informáciami (MaPI), Umenie a kultúra (UaK – výtvarná výchova)		
Téma	Vzdelávacia oblasť	Výkonový štandard
Som školák	UaK – výtvarná výchova	Modeluje tvary z mäkkej modelovacej hmoty. ŠVP (2016)
		Spája časti obrázkov lepením. ŠVP (2016)
		Skladá tvary a skladaním vytvorí novotvar. ŠVP (2016)
		Dotvára tvary kresbou (maľbou) a pomenuje výsledok. ŠVP (2016)
		Pomenuje základné farby. ŠVP (2016)
		Výtvarne vyjadruje svoje predstavy o svete. ŠVP (2016)
		Používa rôzne maliarske nástroje. ŠVP (2016)
	MaPI	Určí (označí) objekt na základe popisu polohy pomocou slov a slovných spojení <i>hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na</i> (čom, kom), <i>v</i> (čom, kom), <i>vpravo, vľavo, v rohu, v strede</i> (miestnosti, obrázka ...). ŠVP (2016)
		Pomocou slov a slovných spojení <i>hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na</i> (čom, kom), <i>v</i> (čom, kom), <i>vpravo, vľavo, v rohu, v strede</i> (miestnosti, obrázka ...) opíše polohu objektu, umiestni predmet podľa pokynov, dá pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto. ŠVP (2016)
		V skupine útvarov identifikuje (aj hmatom) kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník. ŠVP (2016)

	Približne nakreslí kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník. ŠVP (2016)
	Postaví stavbu z primeraného množstva (do 10) stavebnicových dielcov podľa predlohy, podľa pokynov, na danú tému. ŠVP (2016)
	Nakreslí, rozlíši, vymodeluje a pomenuje rovnú a krivú čiaru. ŠVP (2016)
	Odhadom porovná dva predmety podľa veľkosti určeného rozmeru (dĺžka, výška, šírka, hrúbka). Výsledok porovnania vysloví pomocou stupňovania prídavných mien (dlhší, kratší, širší, nižší, užší ...). ŠVP (2016)

3. blok – vzdelávacie oblasti Človek a príroda (ČaP), Človek a svet práce (ČaSP), Zdravie a pohyb (ZaP)		
Téma	Vzdelávacia oblasť	Výkonový štandard
Som školák	ČaP	Opíše ľudské telo v základných anatomických kategóriách. ŠVP (2016)
		Opíše základné fyziologické funkcie ľudského tela – dýchanie, trávenie, pohyb, krvný obeh, zmyslové vnímanie. ŠVP (2016)
	ZaP	Má osvojené základné hygienické návyky (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa atď.). ŠVP (2016)
		Ovláda základné sebaobslužné činnosti. ŠVP (2016)
		Udržiava poriadok vo svojom okolí. ŠVP (2016)
		Má správne držanie tela v stoji a v sede. ŠVP (2016)
		Uvádza príklady zdravej a nezdravej výživy. ŠVP (2016)
		Identifikuje typické znaky ochorenia a zdravia. ŠVP (2016)
		Vykoná tieto základné polohy a postoje podľa pokynov: stoj, drep, kľak, sed, ľah. ŠVP (2016)
		Zladiť pohyby tela, chôdzu, skoky a beh s rytmom navodeným potleskom, zvukovým signálom, hudbou. IŠVP (2015)
		Bezpečne sa pohybovať v rôznom priestore a v rôznych podmienkach. IŠVP (2015)
		Dodržiava pravidlá v pohybových hrách. ŠVP (2016)
	ČaSP	Opisuje predmety a ich rôzne vlastnosti. ŠVP (2016)
		Vytvorí jednoduchý výrobok a pomenuje jeho účel. ŠVP (2016)
		Manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi. ŠVP (2016)
		Používa predmety dennej potreby v domácnosti a aj elementárne pracovné nástroje v dielni či záhrade. ŠVP (2016)

V nadväznosti na uvedený príklad výberu vzdelávacieho obsahu si učiteľ modeluje rozvrh do blokového vyučovania. V praxi sa osvedčuje, že žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia potrebujú pracovať v určitom systéme, preto sa odporúča začínať každý deň rovnakou vzdelávacou oblasťou a jednotným cieľom realizovaným rôznymi aktivitami počas celého týždňa. V súlade s tým uvádzame v Tabuľke č. 7 príklad rozvrhnutia vzdelávacích oblastí do blokov v jednom týždni.

Tabuľka 7 Návrh rozvrhu vzdelávacích oblastí počas týždňa

Deň v týždni	1. blok	2. blok	3. blok	Počet hodín
Pondelok	Jazyk a komunikácia Umenie a kultúra – výtvarná výchova	Matematika a práca s informáciami	Človek a svet práce Zdravie a pohyb	4
Utorok	Jazyk a komunikácia	Matematika a práca s informáciami Umenie a kultúra – hudobná výchova	Človek a príroda Človek a svet práce	4
Streda	Jazyk a komunikácia	Matematika a práca s informáciami Umenie a kultúra – hudobná výchova	Človek a svet práce Zdravie a pohyb	5
Štvrtok	Jazyk a komunikácia Človek a spoločnosť	Matematika a práca s informáciami	Človek a spoločnosť Umenie a kultúra – výtvarná výchova	5
Piatok	Jazyk a komunikácia	Matematika a práca s informáciami Umenie a kultúra – hudobná výchova	Človek a príroda Zdravie a pohyb	4

K takto navrhnutému rozvrhu vzdelávacích oblastí sú v rámci plánovania (prvý týždeň vzdelávania) vymedzené (ako príklad) tieto výkonové štandardy uvedené v Tabuľke č. 8.

Tabuľka 8 Vybrané výkonové štandardy plánu učiteľa

Téma	Vzdelávacia oblasť	Výkonový štandard
Som školák	Jazyk a komunikácia	Reaguje na neverbálne signály (gestá, mimiku), udržuje očný kontakt, hlasnosť prejavu prispôsobuje situácii. ŠVP (2016) Počúvať a porozumieť informácii od učiteľa, spolužiaka. IŠVP (2015) Kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyby celej ruky, ramena. IŠVP (2015)
	Matematika a práca s informáciami	Pomocou slov a slovných spojení <i>hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na</i> (čom, kom), <i>v</i> (čom, kom), <i>vpravo, vľavo, v rohu, v strede</i> (miestnosti, obrázka ...) opíše polohu objektu, umiestni predmet podľa pokynov, dá pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto, dokreslí obrázkov podľa pokynov. ŠVP (2016)
	Človek a príroda	Opíše ľudské telo v základných anatomických kategóriách. ŠVP (2016)
	Človek a spoločnosť	Predstaví sa deťom i dospelým, oslovuje menom rovesníkov v triede, pozná mená učiteľiek v triede. ŠVP (2016) Nadväzuje adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými. ŠVP (2016)
	Človek a svet práce	Opisuje predmety a ich rôzne vlastnosti. ŠVP (2016) Manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi. ŠVP (2016)
	Umenie a kultúra – hudobná výchova	Spieva piesne a riekanky. ŠVP (2016) Hrať na tele. IŠVP (2015)
	Umenie a kultúra – výtvarná výchova	Výtvarne vyjadruje svoje predstavy o svete. ŠVP (2016)
	Zdravie a pohyb	Má osvojené základné hygienické návyky (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení atď.). ŠVP (2016) Bezpečne sa pohybovať v rôznom priestore a rôznych podmienkach. IŠVP (2015)

V nadväznosti na vyššie uvedené plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti uvádzame návrh aktivít na realizáciu blokového vyučovania. Navrhnuté aktivity a činnosti nie sú jedinou náplňou blokového vyučovania. To obsahuje rôzne motivačné riekanky, piesne, prácu s obrazovým materiálom, manipuláciu s rôznymi pomôckami, ktoré si učiteľ pripravuje v rámci plánovania jednotlivých blokov.

Tabuľka 9 Návrh aktivít k realizácii blokového vyučovania

Deň v týždni	1. blok	2. blok	3. blok	Počet hodín
Pondelok	JaK: <i>To som ja</i> – pri hre so žiakmi nadviazať komunikáciu, povedať svoje meno a priezvisko. (EHPSⁱ, s. 175) <i>Jedna rúčka má prstíčky...</i> – rozcvičiť si ruky so sprievodom riekanky.	MaPI: <i>Čo máme v triede?</i> – pomenovať predmety v triede a opísať ich polohu – <i>hore, dole, na stole, na polici</i> a pod.	ČaSP: <i>Čo je v kufri?</i> – pomenovať predmety dennej potreby (napr. <i>pohár, papuče, hrebeň, mydlo</i>) a popísať, na čo sa používajú. (EHPS, s. 75)	4
	UaK – výtvarná výchova: <i>Môj obrázok</i> – kresliť podľa vlastnej fantázie (diagnostikovanie úrovne výtvarného prejavu).		ZaP: pomocou rozhovoru a názornej ukážky si postupne osvojovať základné hygienické návyky.	
Utorok	JaK: <i>Hra s otázkami</i> – pri hre so žiakmi odpovedať na otázku, napr.: <i>Aké jedlo máš najradšej?</i>, <i>Čo sa ti v škole najviac páči?</i> (PM, 3. časťⁱⁱⁱ, s. 27) <i>Jedna rúčka má prstíčky...</i> – rozcvičiť si ruky so sprievodom riekanky. <i>Kreslíme tanier</i> – kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb celej ruky, ramena.	MaPI: <i>Čo máme v triede?</i> – pomenovať zariadenie v triede a opísať jeho polohu – <i>vzadu, vpredu, nad, pod</i> a pod. <i>Dve stoličky</i> – zaujať postoj podľa inštrukcie učiteľky. Napr. <i>postav sa pred stoličku, za stoličku</i> a pod. (PM, 2. časťⁱⁱⁱ, s. 20)	ČaP: <i>Moje telo</i> – pomenovať časti ľudského tela a priradiť k nim vhodné oblečenie – <i>čiapka patrí na hlavu, rukavice na ruky</i> a pod. (PM, 1. časť^{iv}, s. 183)	4
		UaK – hudobná výchova: <i>Čo má školák v skrinke</i> – s pomocou učiteľky si osvojiť pieseň. (PHR^v, s. 282)	ČaSP: <i>Čiapka</i> – nalepiť na vystrihnutú maketu čiapky malé kúsky farebného papiera.	

Streda	JaK: <i>Čo má kamarát oblečené</i> – formulovať jednoduché vety a popísať oblečenie kamaráta. <i>Čo sa na mne zmenilo?</i> – pozorovať a slovné vyjadriť zmeny na oblečení spolužiaka, účese, mimike tváre a pod. (EHPS, s. 80) <i>Jedna rúčka má prstíčky...</i> – rozviesť si ruky so sprievodom riekanky. <i>Kreslíme tvár kamaráta</i> – kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb celej ruky, ramena.	MaPI: <i>Naša trieda</i> – pracovný list – pomenovať, čo je na obrázku hore, dole, pod, medzi a pod., obrázky vyfarbiť podľa inštrukcie učiteľky. (PM, 1. časť, s. 179)	ČaSP: <i>Darček pre kamaráta</i> – navliekať korálky na špagát.	5
	UaK – hudobná výchova: <i>Čo má školák v skrinke</i> – zopakovať si pieseň a pridať k spevu hru na telo tleskaním a plieskaním podľa inštrukcie učiteľky. (PHR, s. 282)	ZaP: <i>Ika, tika gymnastika</i> – rozviesť sa so sprievodom riekanky. <i>Naháňačka</i> – bezpečne sa pohybovať v priestore na školskom dvore.		
Štvrtok	JaK: <i>Kde sa ukryla mačička?</i> – vypočít si rozprávku o mačičke a podľa obrázkov určiť jej polohu (<i>za stoličku, pod posteľ</i> a pod). <i>Jedna rúčka má prstíčky...</i> – rozviesť si ruky so sprievodom riekanky. <i>Kreslíme kĺbko vlny pre mačičku</i> – kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb celej ruky, ramena.	MaPI: <i>Na jabĺčko</i> – orientovať sa v priestore pomocou používania slov označujúcich predložky a príslovky miesta. Popisovať polohu objektov. (EHPS, s. 129)	JaK: <i>Kreslím panáčka</i> – pri opakovanom prednese básne pomenovať a názorne na sebe ukázať časti ľudského tela. (Škôlka hrou, s. 34)	5
	ČaS: <i>Pavučina</i> – hodiť kĺbko vlny spolužiakovi a povedať jeho meno (koniec vlny ostáva každému žiakovi v rukách a postupne sa vytvorí pavučina z vlny).		UaK – výtvarná výchova: <i>Obrázok kamaráta</i> – obkresliť obrys kamaráta na veľký baliaci papier. Vymaľovať alebo dokresliť prázdnu siluetu detailmi. (EHPS, s. 146) <i>Hlava, ramená, kolená, palce...</i> – zapojiť sa do hudobno-pohybovej hry.	

Piatok	JaK: <i>Voňavý obláčik</i> – dramatizácia hry s vankúšikom – počúvať a porozumieť informácii od učiteľky. (PM, 1. časť, s. 150) <i>Jedna rúčka má prstíčky...</i> – rozcvičiť si ruky so sprievodom riekanky. <i>Kreslíme okrúhly vankúšik</i> – grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb celej ruky, ramena.	MaPI: <i>Nedokončený obrázok</i> – podľa pokynu učiteľky dokresliť obrázok. Napr. <i>Nakresli nad myšiaka vtáčika. Nakresli pod slnečnik loptu</i> a pod. (PM, 1. časť, s. 70)	ČaP: <i>Moje telo</i> – zopakovať si časti ľudského tela. (edukačný softvér Hravé slovička, Škôlka hrou, s. 35) <i>Časti tela</i> – zložiť rozstrihnutý obrázok. (PM, 1. časť, s. 65)	4
		UaK – hudobná výchova: <i>Hudobné mená</i> – pohybovať sa v rytme hudby a po jej skončení vysloviť meno spolužiaka. (PM, 3. časť, s. 33).	ZaP: <i>Ika, tika gymnastika</i> – rozcvičiť sa so sprievodom riekanky. <i>Balón nespadni</i> – bezpečne sa pohybovať v priestore triedy. (EHPS, s. 70).	

4. Závěrečné odporúčania

Okrem výberu obsahu vzdelávania pre žiakov nultého ročníka je dôležitá spolupráca s rodinou žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia. Zo strany školy a učiteľa je potrebný systematický záujem o rodinné pomery s cieľom podporiť rodinu a dochádzanie žiaka do školy. S tým súvisí aj dôsledná podpora žiaka mimo vyučovania. Škola a učiteľ majú primárnu úlohu vytvoriť podmienky na účasť dieťaťa v školskom klube detí, resp. na iných mimoškolských aktivitách. Aj podpora účasti na krúžkovej činnosti podľa záujmov a schopností žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia má pozitívny vplyv na ich celkové napredovanie a rozvoj ich schopností a zručností. V neposlednom rade sa za nevyhnutné považuje odstrániť na úrovni školy/triedy akékoľvek predsudky, ktoré by akýmkoľvek spôsobom znevažovali sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky prostredia, z ktorého žiak pochádza.

Odporúčaná literatúra

ADAMOVIÁ, I., ADAM, G. 2015. *Rozprávky v slovenskom a rómskom jazyku*. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 2015. 94 s. ISBN 978-80-8118-157-3.

BALLONOVIÁ, B., FILÁKOVIÁ, O., HAJDOŠOVIÁ, E., HANZALOVIÁ, S., KRÁLIKOVIÁ, M., LACKOVIÁ, D., MELICHEROVIÁ, M., MINARECHOVIÁ, Z., SEKELOVIÁ, Ž., SZENTPÉTERY, G. 2017. *IKATIKA – Metodické námety a odporúčania na výchovno-vzdelávaciu činnosť s možnosťou využitia bilingválneho obsahu v materských školách a nultom ročníku základných škôl*. Agemsoft, 2017.

BALLONOVIÁ, B., FILÁKOVIÁ, O., HANZALOVIÁ, S., KRÁLIKOVIÁ, M., LACKOVIÁ, D., MELICHEROVIÁ, M., MINARECHOVIÁ, Z., STRÝČKOVIÁ, G. 2014. *Škôlka hrou – odborná metodická príručka pre didaktickú prax v MŠ s možnosťou využitia digitálneho obsahu a interaktívnych metód*. Bratislava : Nezisková organizácia EDULAB, 2014. ISBN 978-80-971705-0-9. [cit. 2018-08-14]. Interaktívny obsah dostupný na: <http://planetavedomosti.iedu.sk>

GUZIOVIÁ, K., ĎURÍKOVIÁ, E. 2014. *Stimulačný program pre deti vo veku od piatich do siedmich rokov*. Prešov : Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, 2014. 83 s. [cit. 2018-08-14]. Dostupné na internete: http://npsov.mpc-edu.sk/files/articles/riaditelias/Stimula%C4%8Dn%C3%BD%20program%20pre%20deti%20od%205%20do%207rokov_1507721375.pdf

LYSÁKOVIÁ, M., KOPINOVIÁ, E., PODHORNÁ, A. 1989. *Piesne, hry a riekanky*. Bratislava : SPN, 1989. 366 s. ISBN 067-006-89.

Metodické príručky k vzdelávacím oblastiam Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárneho vzdelávanie v materských školách. [cit. 2018-08-14]. Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/sk/svp/zavadzanie-isvp-ms-zs-gym/materska-skola/>

Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy – 1. časť. 2005. Prešov : Metodicko-pedagogické centrum Prešov, 2005. 201 s. ISBN 80-8045-383-7.

Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy – 2. časť. 2005. Prešov : Metodicko-pedagogické centrum Prešov. 2005. 170 s. ISBN 80-8045-384-5.

Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy – 3. časť. 2006. Prešov : Metodicko-pedagogické centrum Prešov, 2006. 84 s. ISBN 80-89055-63-X

PODHÁJECKÁ, M. et al. 2006. *Edukačnými hrami poznávame svet.* Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-8068-514-2

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. júla 2016 pod číslom 2016-17780/27322:1-10A0 s platnosťou od 1. septembra 2016. [cit. 2018-09-13]. Dostupné na internete: http://www.statpedu.sk/files/articles/nove_dokumenty/statny-vzdelavaci-program/svp_materske_skoly_2016-17780_27322_1-10a0_6jul2016.pdf

Inovovaný Štátny vzdelávací program pre primárne vzdelávanie (2015). Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. februára 2015 pod číslom 2015-5129/1758:1-10A0 pre základné školy s platnosťou od 1. septembra 2015. [cit. 2018-09-13]. Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/sk/svp/inovovany-statny-vzdelavaci-program/inovovany-svp-1.stupen-zs/>

UVÁČKOVÁ, I., VALACHOVÁ, S., DROPOVÁ, G. 2012. *Metodika rozvíjania grafomotorických zručností detí v materských školách.* Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2012. 148 s. ISBN 978-80-8120-146-2.

Vysvetlivky:

ⁱ EHPS – PODHÁJECKÁ, M. a et al. 2006. *Edukačnými hrami poznávame svet.* Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, 2006.

ⁱⁱ PM, 3. časť – *Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy – 3. časť.* Prešov : Metodicko-pedagogické centrum Prešov, 2006.

ⁱⁱⁱ PM, 2. časť – *Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy – 2. časť.* Prešov : Metodicko-pedagogické centrum Prešov, 2005.

^{iv} PM, 1. časť – *Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy – 1. časť.* Prešov : Metodicko-pedagogické centrum Prešov, 2005.

^v PHR – LYSÁKOVÁ, M. et al. *Piesne, hry a riekanky.* Bratislava : SPN, 1989.